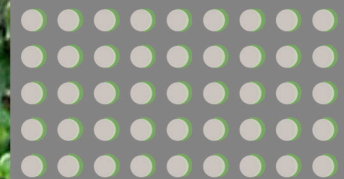

GARTNERBYGNING / VEKSTHUS
MUSÉPLASSEN 3

BYGG 10251, 10252 / KOMPLEKS 3377

FORVALTNINGSPLAN UIB 2018

INNHOOLD

■ Innhold	3	■ 4.3 Hvem gjør hva?	19
■ Godkjenning	5	■ 5 Beskrivelse av Gartnerbygning og Veksthus	20
■ 1 Gartnerbygning og Veksthus	6	5.1 Bygningens historie Gartnerbolig	22
1.1 Fredningsvedtak Gartnerbygning	7	Bygningens historie Veksthus	24
1.1 Fredningsvedtak Veksthus	9	5.2 Kronologisk endringshistorie	28
■ 2 Bærende verneverdier Gartnerbygning	10	5.3 Kultur- og arkitekturhistorisk verdi	30
Bærende verneverdier Veksthus	12	5.4 Kulturminneverdi eksteriør, fasader Gartnerbolig	32
■ 3 Generelt	14	Kulturminneverdi eksteriør, fasader Veksthus	38
3.1 Formål forvaltningsplanen	14	5.5 Kulturminneverdi interiør Gartnerbygning	40
3.2 Lovgrunnlag	14	Kulturminneverdi interiør Veksthus	42
3.3 Kulturminnemyndighet	15	■ 6 Skjema: Vøl og vern	44
■ 4 Vernebestemmelser	16	■ 7 Kart	45
4.1 Hva er vedlikehold?	17	■ 8 Kilder	46
4.2 Hva er tiltak?	18		

GODKJENNING

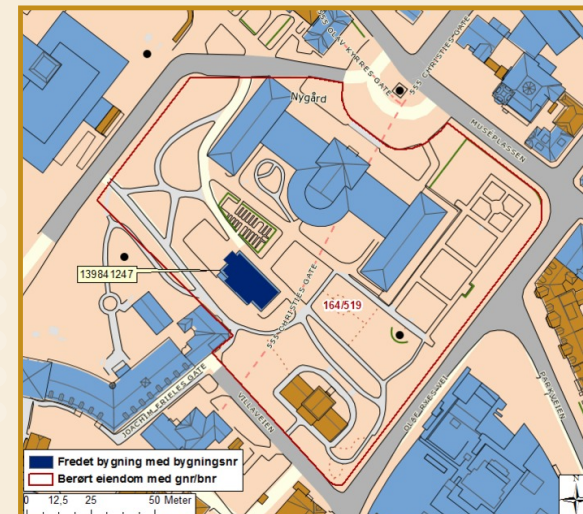

	DATO
Forvaltningsplan godkjent av UiB	05.04.2018
Revisjon	
<i>Forvaltningsplanen er forelagt Riksantikvaren</i>	

1 GARTNERBYGNING

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE Muséplassen 3	BYGGEÅR 1890 (1884)**	GNR/BNR 164 / 519	UiB BYGNINGSNR. 100152	ASKELODDEN ID 175075-2	LVP: KOMPLEKS/BYGNING 3377 / 10251
ARKITEKT Ukjent	VERNEKLASSE ** NB! Byggeår i fredningsvedtaket (korrigerede årstall i parentes)**. Korrigerede årstall er brukt ellers i forvaltningsplanen.				
EIER UiB					
FORVALTER UiB					
KOMMUNE Bergen					
FYLKE Hordaland					
FORVALTNINGSMYNDIGHET Riksantikvaren					

 = Gartnerbygning, fredet bygning

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, pipeløp over tak og detaljer som skilt og dekor m.v.

Muséhagen er fredet. Det skal foreligge egen forvaltningsplan for hagen.

Formål

Formålet er å bevare gartnerboligen som et formålsbygd viktig element i området rundt Naturhistorisk museum på Muséplass. **Fredningen skal sikre de kulturhistoriske og arkitektoniske verdiene ved bygningen.**

Formålet med fredningen er videre **å sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen** så som fasadeløsning, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater.

Begrunnelse

Sammen med det botaniske hageanlegget fra 1930-tallet er både veksthuset og gartnerbygningen av høy universitetshistorisk verdi.

Gartnerbygningen ble oppført som bolig for gartneren og bygget samtidig som veksthuset.

Bygningen **viser bredden i virksomheten knyttet til miljøet rundt naturhistorisk museum** og er en viktig del av anlegget.

1 VEKSTHUS

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE Muséplassen 3	BYGGEÅR 1899 (1900)**	GNR/BNR 164 / 519	UiB BYGNINGSNR. 100153	ASKELOADEN ID 175075-3	LVP: KOMPLEKS/BYGNING 3377 / 10252
ARKITEKT Ukjent	VERNEKLASSE ** NB! Byggeår i fredningsvedtaket (korrigerede årstall i parentes)**. Korrigerede årstall er brukt ellers i forvaltningsplanen.				
EIER UiB					
FORVALTER UiB					
KOMMUNE Bergen					
FYLKE Hordaland					
FORVALTNINGSMYNDIGHET Riksantikvaren					

 = Veksthus, fredet bygning

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, pipeløp over tak og detaljer som skilt og dekor m.v.

Muséhagen er fredet. Det skal foreligge egen forvaltningsplan for hagen.

Formål

Formålet er å **sikre veksthuset som et formålsbygd viktig element i virksomheten rundt Naturhistorisk museum på Muséplass.**

Formålet med fredningen er videre å **sikre arkitektoniske og kulturhistoriske verdier ved bygningen.**

Begrunnelse

Sammen med det botaniske hageanlegget fra 1930-tallet er veksthuset og gartnerbygningen av høy universitetshistorisk verdi. **Veksthuset viser bredden i virksomheten knyttet til miljøet rundt Naturhistorisk museum.** Det eksisterer fortsatt noen elementer av det **opprinnelige interiøret.**

Fredningen vil sikre veksthuset som et viktig element i det helhetlige anlegget rundt Naturhistorisk museum.

2 BÆRENDE VERNEVERDIER

De bærende verneverdiene beskriver kvaliteter ved bygningen som skal ha spesielt fokus i den videre forvaltningen. Nye tiltak skal underordne seg de bærende verneverdiene.

■ GARTNERBYGNING

VIKTIG UNIVERSITETSBYGNING

Gartnerbygningen er et viktig element i det helhetlige anlegget rundt Muséplassen 3. Huset, som har vært i kontinuerlig bruk siden det ble reist, vitner om bredden i muséets virksomhet.

HISTORISK GARTNERBOLIG

Huset har en vakker fasade av bar tegl med en levende, dekorativ valør og forseggjorte fuger med strekdekor. Bygningen, som bidrar til å øke opplevelsen av en hage i daglig drift, er svært sårbar for endringer i eksteriøret.

ORIGINALE BYGNINGSDELER

Huset har mange originale bygningsdeler i svært god stand. Gjenværende originale dører, porter og vindu har høy verdi, og er sårbare for endringer.

2 BÆRENDE VERNEVERDIER

De bærende verneverdiene beskriver kvaliteter ved bygningen som skal ha spesielt fokus i den videre forvaltningen. Nye tiltak skal underordne seg de bærende verneverdiene.

■ VEKSTHUS

VIKTIG UNIVERSITETSBYGNING

Veksthuset er et viktig element i det helhetlige anlegget rundt Muséplassen 3. Huset, som har vært i kontinuerlig bruk siden 1901, vitner om bredden i muséets virksomhet.

HISTORISK VEKSTHUS

Det såkalte plantehuset er en funksjonsbygning som naturlig hører til i en hage som dette. Husets opprinnelige fotavtrykk er bevart og utvidet noe. Veksthuset bidrar til å øke opplevelsen av en hage som er i daglig drift.

ORIGINALE BYGNINGSDELER

I denne bygningen finnes originale bygningsdeler som kanaler under guly, gulvfliser, gulvrister og lokk i støpejern. Her er rester av originale murer og murkroner samt opprinnelige bærende konstruksjoner og diverse støpejern detaljer, noen av disse med dekor.

3 GENERELT

3.1 Formålet med Forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen er utarbeidet på bakgrunn av Landsverneplan for kunnskapsdepartementet og bestemmelser gitt i kgl. res. «Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedomar» 1. september 2006.

Forvaltningen skal sikre at de kulturhistoriske verdiene som knytter seg til de fredede bygningene blir ivaretatt både på kort og lang sikt.

Forvaltningsplanen er utarbeidet i samsvar med antikvariske prinsipper og inneholder detaljert registrering og dokumentasjon av hver enkelt bygning, samt beskrivelse av forhold som må ivaretas ved rehabilitering og endring.

Forvaltningsplanen beskriver prosedyrer og rutiner for vedlikehold av de enkelte husene, og beskriver ansvarsfordeling og arbeidsfordeling hos eier i alle spørsmål om vedlikehold og tiltak på eiendommen.

Forvaltningsplanen inneholder premisser for vurdering av utviklingsmuligheter og begrensninger for eiendommen og fredede enkeltbygg.

Forvaltningsplanen gir retningslinjer for nødvendig kontakt med rett kulturminnemyndighet.

3.2 Lovgrunnlag

Vernet av Gartnerbygning og Veksthus, Muséplassen 3 – er hjemlet i:

- Kgl. res. «Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedomar». 1. september 2006
- Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, fredningsvedtak av 18. juni 2014
- Kulturminneloven § 22 a

3.3 Kulturminnemyndighet

- Planen har gyldighet som **forvaltningsplan** for eiendommen Muséplassen 3, Gartnerbygning og Veksthus, som fredet bygning.
- **Riksantikvaren er kulturminnemyndighet** for bygg og anlegg i Statens eie som er fredet etter kulturminneloven eller angitt i Landsverneplanen.
- **Hordaland fylkeskommune er kulturminnemyndighet** for bygg og anlegg i statens eie som har verneklasse 2, jfr. brev fra Kunnskapsdepartementet av 16.06.2016: *Statens kulturhistoriske eiendommer (SKE) – Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet – VERNEKLASSE 2, utvalg byggverk og utomhusområde til bekreftelse.*
- **Hordaland fylkeskommune er kulturminnemyndighet** for graving i fredede utomhusanlegg som er i statens eie.

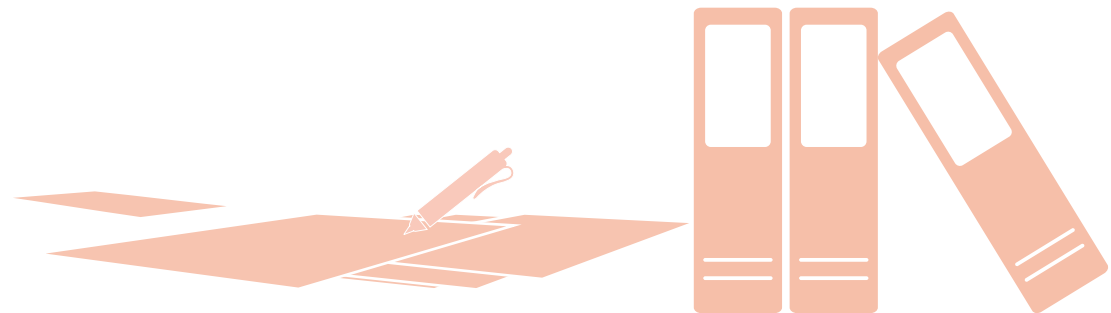
4 VERNEBESTEMMELSER

Den fredete bygningen skal vedlikeholdes og brukes slik at den ikke forfaller. Universitetet i Bergen har, som eier også forvalteransvar.

De særbestemmelser som det er redegjort for i dette dokumentet skal være førende i UiBs (Eiendomsavdelingens) ordinære styringsdokumenter og gjennom ordinære rutiner for forvaltning, drift og vedlikehold.

Det må ikke igangsettes vedlikehold eller tiltak som kan motvirke formålet med vernet. Større endringer/utskiftinger av ikke-vernede elementer i den vernede bygningen defineres derfor som tiltak med tilhørende prosedyre kap 4.3.

Vedlikehold og istandsetting skal skje med materialer og metoder tilpasset anleggenes og bygningenes egenart og arbeidet skal utføres av håndverkere med riktig kompetanse til oppgaven. Arbeider i et vernet bygg må gjøres på en måte som ikke reduserer de arkitektoniske og kulturhistoriske verdiene, men derimot tilfører huset ny kvalitet.

4.1 Hva er vedlikehold?

Med **vedlikehold** menes fornyelse av overflater med samme type materialbruk og farger som eksisterende. Endring eller større utskifting regnes ikke som vedlikehold.

Hovedprinsipp for vedlikehold

Det er bedre å vedlikeholde enn å reparere, og det er bedre å reparere enn å skifte ut.

Ved vedlikehold og eventuell utskifting skal det brukes materialer som tilsvarer opprinnelig materialbruk.

Eksempel på vedlikehold

- **Maling/oljing**
med samme type maling/olje og farge som eksisterende
- **Små reparasjoner av murverk**
med samme type betong, tegl og mørtel
- **Utskifting av enkelttegl**
med tegl av tilsvarende farge, størrelse og overflate
- **Små reparasjonen av taktekke**
med samme materialbruk som eksisterende

4 VERNEBESTEMMELSER

4.2 Hva er tiltak?

Alt arbeid utover vanlig vedlikehold defineres som tiltak. Tiltak skal dispensasjonsbehandles hos Riksantikvaren. Søknad om dispensasjon må inneholde beskrivelse av tiltakets omfang og konsekvenser for bygningen. Tillatelse må foreligge før tiltak kan iverksettes.

Hovedprinsipp innen bygningsvernet

- **Mest mulig** av bygningens ulike deler skal bevares.
- **Skjulte deler** av bygningen (konstruksjoner og bakenforliggende lag) er like viktige å ta vare på som synlige (overflater). Det er et mål å bevare helheten på best mulig måte, ikke bare det visuelle uttrykket.
- **Hvis man må endre**, er det bedre å føye noe til enn å fjerne originale eller gamle deler. Det beste bygningshistoriske «arkivet» er bygningen selv.
- **Endringer skal**, om mulig, være reversible. Når behovene endrer seg, kan de nye elementene fjernes og bygningen vil fremstå slik den var før endring.

Eksempel på tiltak – NB: listen er ikke fullstendig

- **Inngrep i konstruksjon** eller overflate ved f.eks. tilpasning til UU, trekking av nye kabler m.m.
- Montering eller fjerning av **lettvegger**
- Utskifting eller endring av **vinduer og dører** med karmen og listverk
- Rive/skifte ut utvendige eller innvendige **bygningskonstruksjoner**
- Endring av **overflatebehandling** som f.eks. maling av umalte/oljede flater og detaljer, fjerning av eldre malingslag, endring av opprinnelig/eksisterende fargevalg
- Utskifting eller endring av utvendig **kledning, taktekking eller fargevalg**
- Utskifting av **himlingsplater/innvendig kledning**
- **Større endringer/utsiftninger** av **ikke-vernede elementer** i den vernede bygningen
- Montering av **teknisk utstyr, lås og beslag, renner og nedløp**

4.3 Hvem gjør hva?

Riksantikvaren er forvaltningsmyndighet for denne fredede bygningen. Før tiltak iverksettes, skal det foreligge tillatelse fra Riksantikvaren.

Eiendomsdirektøren forvalter på vegne av eier, Universitetet i Bergen, denne fredede bygningen. Fagansvar er delegert til **kulturminneansvarlig**.

Kulturminneansvarlig deltar i beslutninger og iverksettelse av strategi for den fredede bygningen sammen med eiendomsdirektør og lederne for Eiendomsavdelingens driftsavdeling og prosjektavdeling. Kulturminneansvarlig har ansvar for kommunikasjon med Riksantikvaren, faglig skjønn knyttet til vernet og søknader om dispensasjon fra fredningsvedtaket.

Driftsavdelingen utøver daglig og/eller periodisk tilsyn med bygningen og kvitterer på inspeksjonslister tilpasset denne fredede bygningen. Driftsavdelingen skal fortløpende og i tråd med FDVU og forvaltningsplanens angivelser, avdekke mangler som utløser vedlikeholdstiltak. Når driftsavdelingen avdekker mangler som utløser behov for tiltak/bygningsmessige endringer utover vanlig vedlikehold, skal kulturminneansvarlig varsles. Dokumentasjon av mangel og forslag til tiltak skal fremlegges i eget skjema «Vøl og vern», kapittel 6.

Prosjektavdelingen er ansvarlig for søknadspliktige tiltak og ansvarlig for igangsetting og gjennomføring av prosjekt i bygningen. Prosjektleder for tiltaket har ansvar for å utarbeide saksdokument som skal være underlag for søknaden til Riksantikvaren om ev dispensasjon fra fredningsvedtaket. Prosjektleder har ved prosjektavslutning ansvar for å oppdatere kap. 5.2 «Kronologisk endringshistorikk» i denne Forvaltningsplanen.

5 BESKRIVELSE AV BYGNINGENE

Gartnerbygningen på forrige side, på denne veksthuset, sett fra vest. Foto: EIA

Begge bygningene ligger bak Naturhistorisk museum på adressen Muséplassen 3.
Foto: Alf Edgar Andresen, UiB

Gartnerbygningen og veksthuset ligger i Muséhagen, mellom de to fredede museumsbygningene. Disse to driftsbygningene er en viktig del av bygningsmiljøet i den fredede hagen som også omfatter utomhusområdet ved Kulturhistorisk museum. Gartnerbygningen er lite endret, veksthuset totalt ombygget, men med sitt opprinnelige fotavtrykk og noen originale bygningsdeler intakt.

5 BESKRIVELSE AV BYGNINGENE

5.1 Bygningens historie: GARTNERBYGNING

Denne bygningen omtales også som **Gartnerboligen – Vaktmesterboligen – Portnerboligen**

Da Bergens Museums første botaniker, **Jørgen Brunchorst**, ble leder for muséets naturhistoriske avdeling, la han en plan for etablering av en botanisk hage ved museumsbygningen som i dag er UiBs storstue og ansikt utad. I 1890 ble muséets eiendom utvidet vestover ved hjelp av bidrag fra Sparebanken og kommunen. Året etter ble arealet som var tiltenkt en botanisk hage, gjerdet inn. Samtidig med at de to fløyene stod ferdige i 1898, var hagen ferdig opparbeidet og tilplantet.

I hagen ligger, foruten Naturhistorisk museum, gartnerbygningen og veksthuset. Muséets portner og vaktmester Ole Olsen Øfsthun, flyttet inn da gartnerboligen som stod ferdig i 1884. Han hadde inntil da bodd i kjelleren i museumsbygningen. Den sørligste delen av gartnerbygningen var boligareal, mens det i midten og nordover var rom for drift og arbeid. Midtrommet med den store porten, ligger på bakkeplan, med kjørbare adkomst. Bolig og arbeidsrom er hevet opp over fundamentet.

I den nye bygningen var det også kokerom for preparantene, som fram til nylig var i bruk for å preparere dyr til muséet. Dermed ble deres brannfarlige aktivitet flyttet ut av museumsbygningen og på trygg avstand fra samlingene.

I perioden 1884 til 1974 bodde muséets fire vaktmestre/overgartnere i dette huset etter tur.

Siden den tid har bygningen blitt brukt som kontor, verksted, oppholdsrom og garderobe for gartnere. Gartnerens frøkammer er også plassert her. I 2008 ble hovedprøvelageret til arkeologene lagt hit som mellomlager for diverse funn og jordprøver.

Gartnerbygningen er reist i teglstein. En av fire fasader er pusset og malt. Bygningen har sin opprinnelige form og originale bygningsdeler som vinduer og dører er i all hovedsak intakte.

Gartnerbygningen lå der da muséet ble utvidet med to fløyer i 1898. Fotograf ukjent. Universitetsbiblioteket i Bergen. Foto: K. Knudsen. Universitetsbiblioteket i Bergen

Hagen er nylig anlagt. Gartnerbygningen er gartnerbolig. Fotograf ukjent. Universitetsmuseet i Bergen

Hagen med gartnerbygning fotografert ca. 1930. Fotograf ukjent. Universitetsbiblioteket i Bergen

5 BESKRIVELSE AV BYGNINGENE

5.1 Bygningens historie: VEKSTHUS – PLANTEHUSET

Plantehuset i Muséhagen er et veksthus i glass som har vært gjennom flere ombygginger siden det var nytt i 1900. Opprinnelig var dette et svært påkostet og imponerende bidrag til miljøet i Muséhagen. Lite er igjen av opprinnelige bygningsdeler, men hovedformen er bevart og bygningen er viktig i fortellingen om Muséhagen. Veksthuset er fredet som del av et viktig kulturhistorisk miljø. UiB planlegger en renovering med delvis tilbakeføring av bygningens storslåtte stil.

Det var kjøpmann Conrad Mohr (foto), en av landets rikeste menn på den tiden, sitt forslag at Bergens Museum burde ha et plantehus. Idéen fikk kornimportør Mohr på en forretningsreise i Tyskland der han lot seg imponere under et veksthusbesøk. Han mente dette måtte være noe for Bergens Museum.

Han tok kontakt med veksthusprodusenten G. Bild i Brieg nær Breslau og planla bygningen før han henvendte seg til muséet. Direktøren fikk tilbud om veksthuset som gave, samt penger til innkjøp av planter. Veksthuset ble bestilt som byggesett fra den tyske leverandøren, og

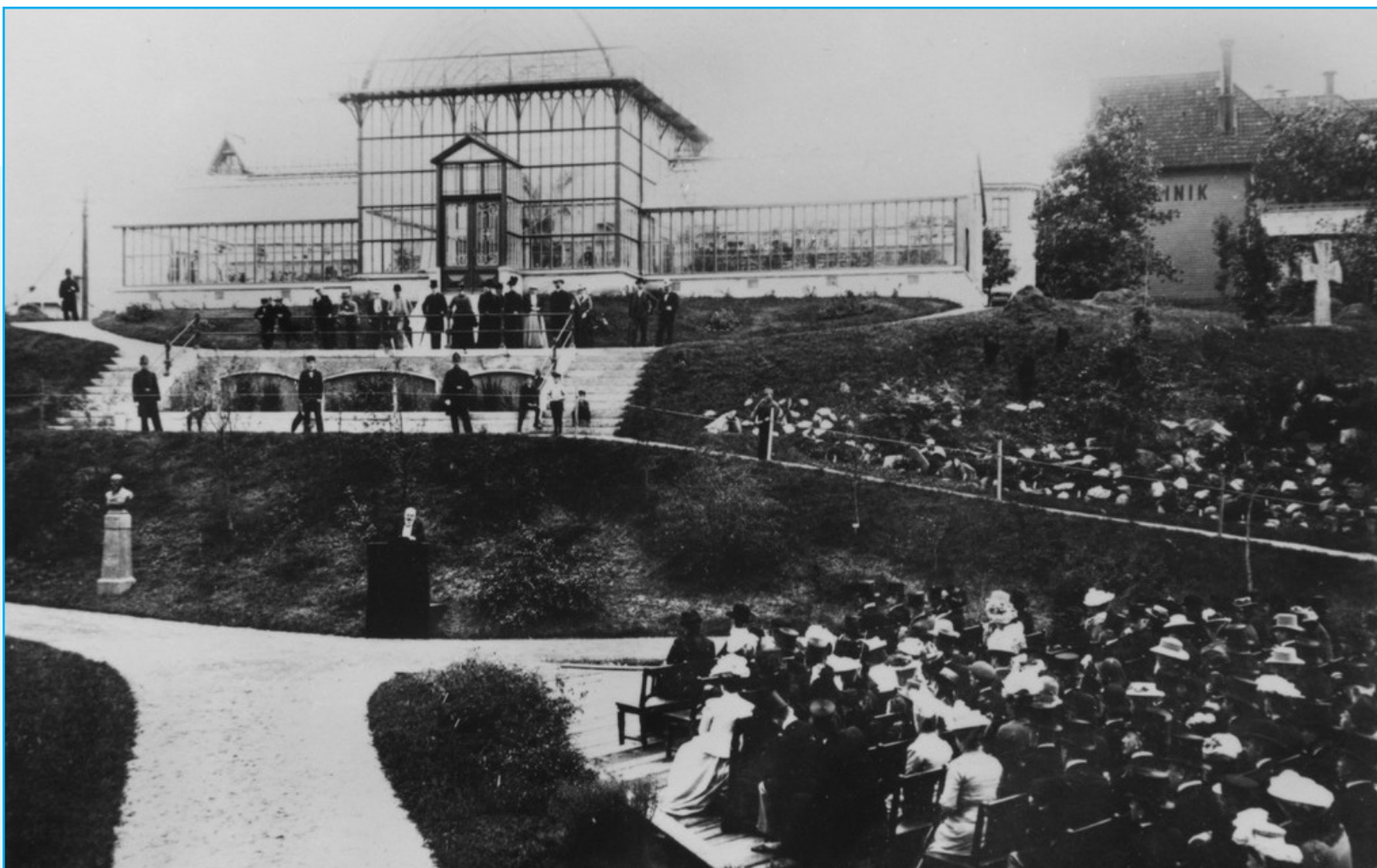
direktør Brunchorst besørgte planter, blant annet hadde han med palmer hjem fra reiser til Berlin og Hamburg. Til plantehusets åpning var en samling orkideer på plass, sammen med blant annet en bambus og en kanari-daddelpalme mottatt som gave fra Universitetet i Oslo. Noen av de gamle palmene fantes fremdeles på 1980-tallet. I dag er plantehuset inndelt i tre klimasoner, med palmer i midten, en fuktig sone for mindre planter som orkideer mot sør, og en avdeling for sukkulenter og kjøttetende planter mot nord.

To tidlige bilder av plantehuset som var nytt i 1900.
Foto: Universitetsbiblioteket i Bergen

Foto: Universitetsbiblioteket i Bergen

Fremmøtet var stort da bysten av Armauer Hansen ble avduket ved plantehuset i 1901. Samme år åpnet veksthuset. I det kuppelformede palmehuset med ti meter under taket, vokste en rik samling palmer, blant annet en 20 fot høy Kentiapalme og en 90 år gammel Phoenix canariensis. Den siste hadde botaniker Christen Smith hentet til Bergen som frø i 1815. I varmehuset mot sør fikk publikum se mange orkidéer. «Det er en Samling, til hvilken Tøienhaven ikke kan opvise Magen, den bestaar af 90 forskjellige Arter, hvoraf er Par for Øieblikket staar i Blomst», skrev Aftenposten 1. oktober 1901. Foto: K. Nyblin, Universitetsbiblioteket i Bergen

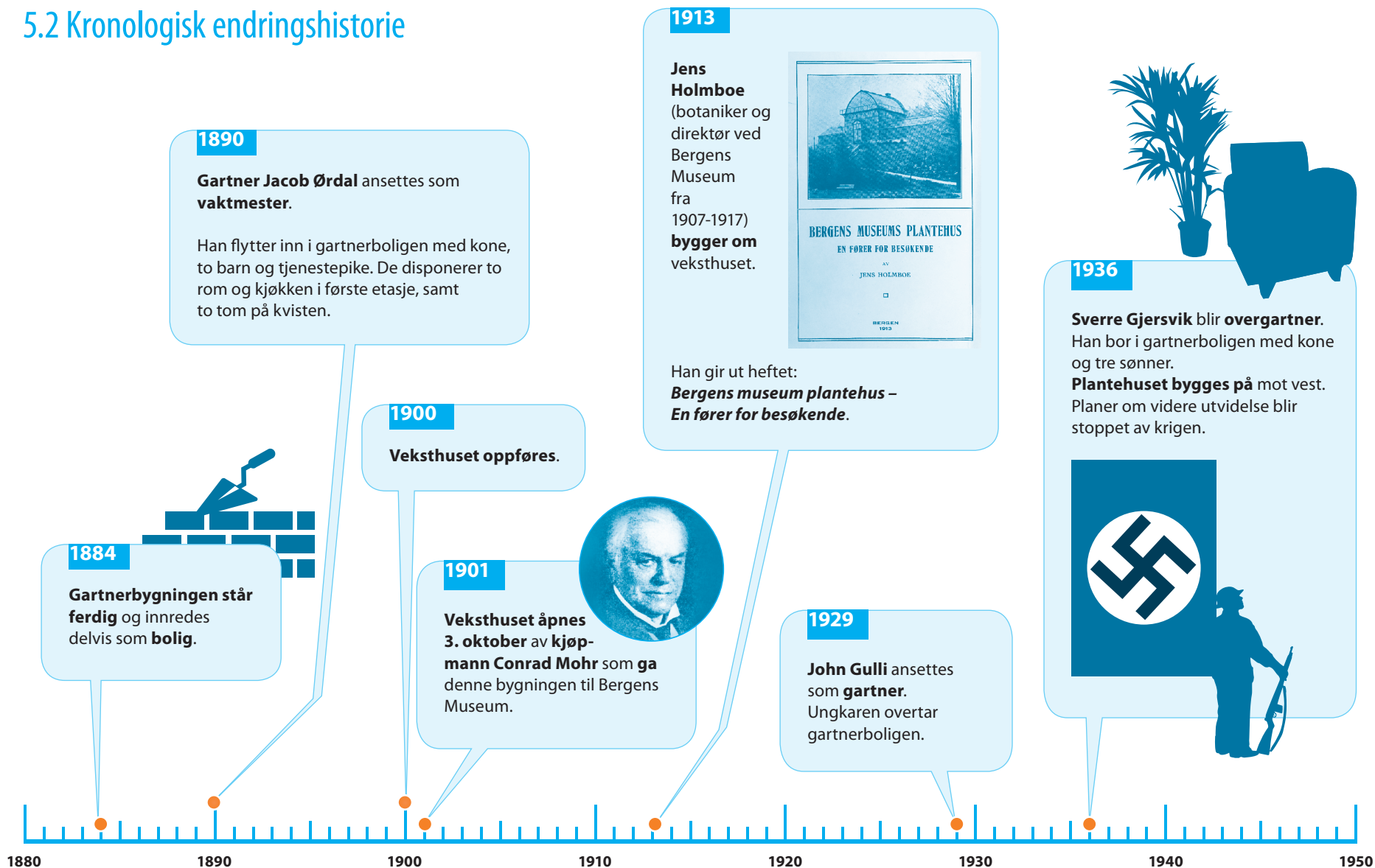

Hagen vokser til, plantehuset skjermes mot solen. Foto: Knud Knudsen før 1915, Univesitetsbiblioteket i Bergen

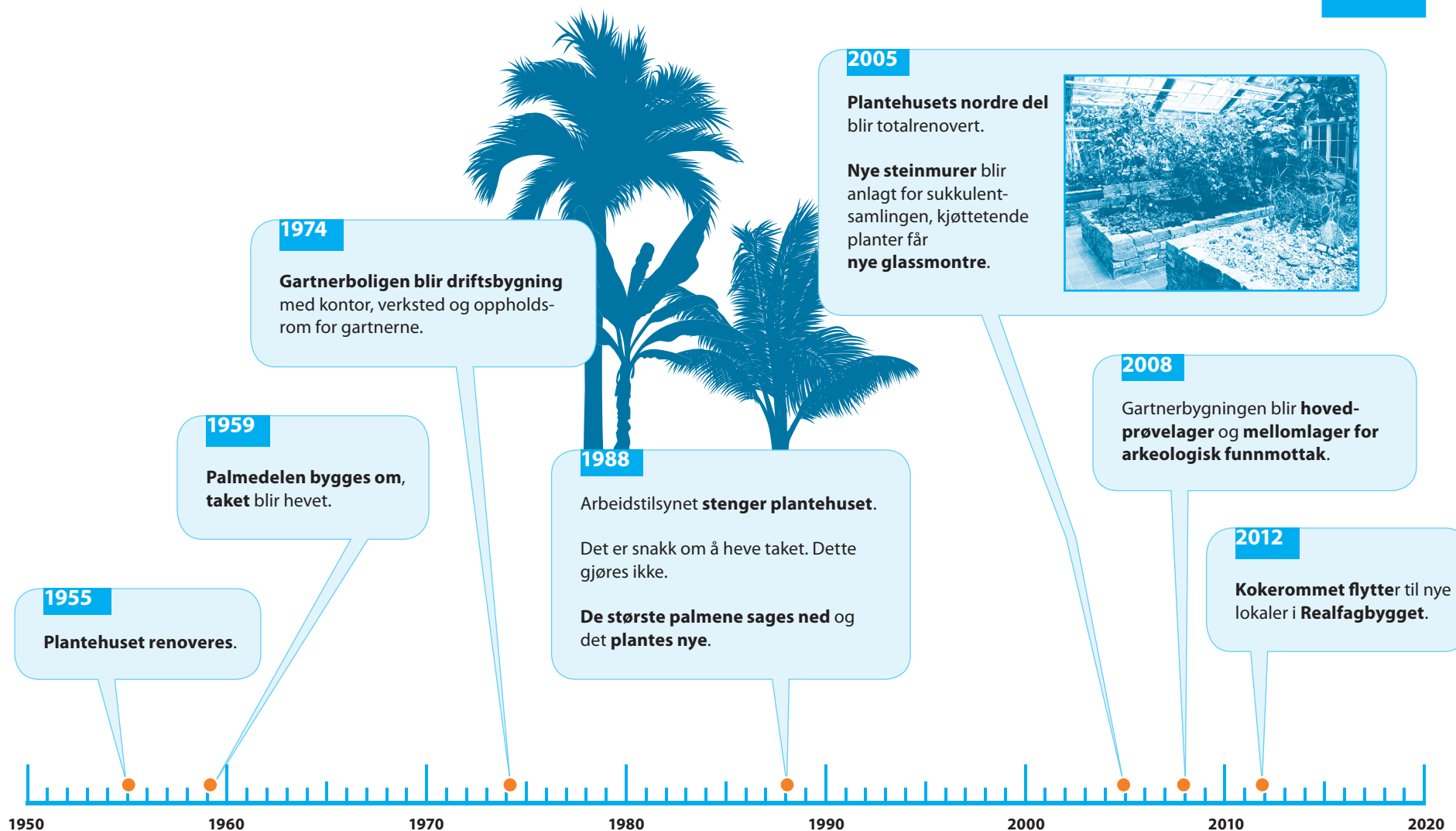
Hagen med plantehuset fotografert før 1930. Fotograf ukjent, Universitetsbiblioteket i Bergen

5.2 Kronologisk endringshistorie

- = år med tekstblokker, viktige endringer/hendelser
- = år med tekst på forrige eller neste side

5.3 Kultur- og arkitekturhistorisk verdi

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Gartnerbygningen er en teglsteinsbygning som har mange av sine opprinnelige bygningsdeler intakt. Fotograf ukjent, Universitetsbiblioteket i Bergen

Gartnerbygningen og plantehuset har stor universitetshistorisk verdi. Begge er formålsbygde hus som forteller om virksomheten rundt det naturhistoriske muséet på Muséplassen. De to bygningene har, på hver sin måte, vært viktige for driften av det botaniske hageanlegget, bidratt til å gjøre hagen tjenlig for fagmiljøet og attraktiv for byens befolkning.

Begge bygningene er typiske representanter for den slags formålsbygg fra sin tid, har vært i kontinuerlig bruk, og er i dag fremdeles viktig for hagebruket ved muséet.

Veksthuset kom som byggesett fra Tyskland, med jernkonstruksjoner under overflaten av glass. Nybygget var oppsiktsvekkende flott og ble fylt med eksotiske planter. Veksthuset er ombygget og fornyet flere ganger. En brosjyre fra 1913 forteller at plantesamlingen var åpen for publikum fra 11-14 og 16-18 om sommeren og om vinteren alle hverdager fra 11 til 14. Alle hadde fri adgang. Fotograf ukjent, Universitetsbiblioteket i Bergen

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Gartnerbygning fasader

SÅRBARHET

Detalj av skadet tegl, fasade nord. Foto: EIA

Fasade mot vest og sør. Foto: EIA

Bygningen fremstår som et lite hus sett i sammenheng med de omkringliggende byggverk, men er samtidig for stor og særegen til å ha en helt diskre rolle i anlegget.

Som kombinert bolig og driftsbygning, understreker denne bygningen bredden i muséets virksomhet. Byggets funksjon har lagt premisser for utforming av fasaden.

Huset er noe romantisk og pittoresk, der det i hagen står med bart teglverk og ærlige funksjonsuttrykk. Byggets alder og slitasje har gitt en vakker patina, som kler denne typen bygg i denne konteksten. Nordgavl og hagefasaden mot øst, står tilnærmet som originalt. Sørgavlen har blitt rehabilitert og fått nye vinduer og et lag puss. Mot vest er et mindre tilbygg av variert alder.

Originale vinduer og original dør

Fasade mot øst. Alle vinduer og dører er originale. Foto: EIA

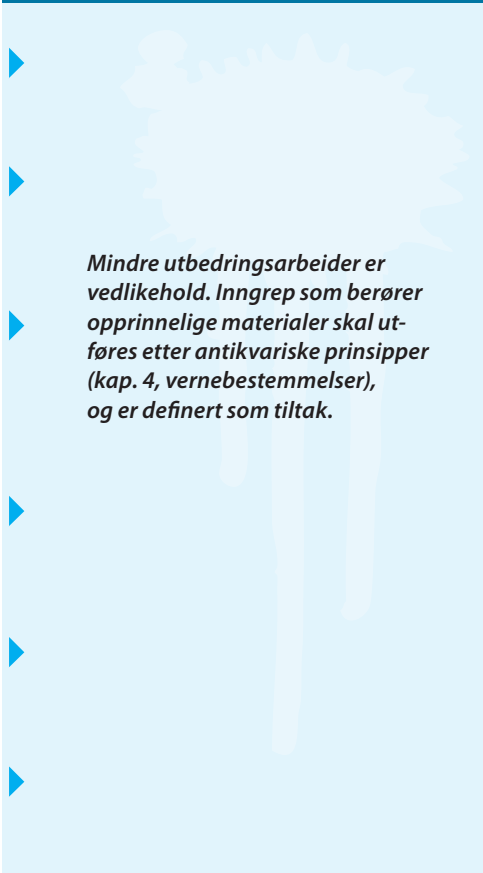

Fasade mot nord. Døren i gavlen og de to vinduene til venstre for denne er originale. Foto: EIA

Bygningens retning i parken samsvarer med den tidligere planlagte Overlæge Danielssens Gate, og står derfor med en liten skrå vinkel i forhold til det dominerende museumsbygget. Gaten ble aldri gjennomført og det er således kun denne bygningen, og Joachim Frieles gt. 1, som vitner om gateforløpet.

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasader Gartnerbygning

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Sokkel	Sokkel av gråstein opp til underkant av bolig- og kontordelen. Denne er slemmet og pusset, men umalt.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttervegg konstruksjon	Yttervegg i tegl, trolig hulmur men det er ikke befart. Fasede teglsteiner ved bygningshjørner og veggåpninger. NB! <i>Fasade mot nord har store skader i teglmur.</i>	
Yttervegg utvendig overflat	Pusset tegl på gavl mot sør, ellers ingen synlig behandling av overflate. Fuger i flukt med overflaten. Slitasje er en naturlig del av uttrykket for et bygg som er formgitt for å fremstå arkitektonisk som et driftsbygg, og denne verdien går lett tapt ved for fin rehabilitering.	
Gesims	Langvegger: Slett mur helt opp under synleg sutak. Utkragende profilerte taksperr. Gavl: Utkragende rafte- og mønebjelker. Taket avsluttet med profilert synlig taksperr, samt hanebjelke. Overkant tildekket av vindski.	
Yttervegg innvendige overflater	Tapetserte overflater i boligdelen. Malt puss på vegger i drift- og arbeidsdelen.	
Vinduer originale	Originale vinduer ved eldre drifts- og arbeidsrom. Østre langvegg (framsiden): Tre store med krysspост, to slanke uten midtpost. + to overlys for dørene. Nordgavl: To originale krysspостvindue. Ett nytt. Ett modifisert med plastdeksler og innkassing.	

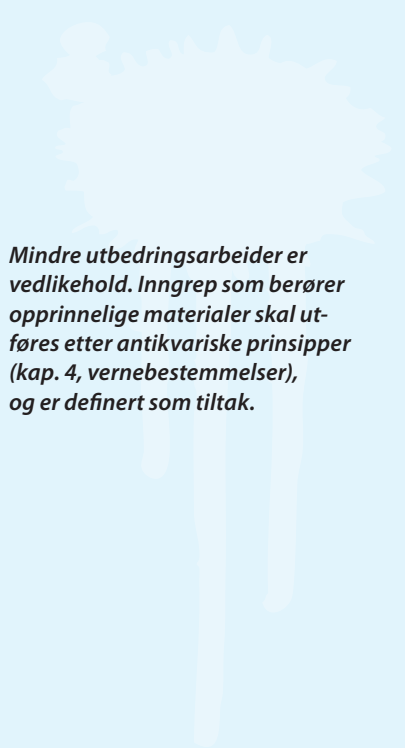

Fasader Gartnerbygning (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Vinduer utskiftede	Sørgavl: Fire vindu, krysspост med åpningsfelter. Vest: Ett krysspост med åpningsfelter	▶
Ytterdører hovedinngangsdør	Original to-fløyet usymmetrisk (midtfelt for bestykning). Ramtre med fyllinger: Nederst nesten kvadratisk, midten liggende format, øverst høgformat. Overlys med buetopp. 	▶ <i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i> ▶
Gartnerport	Original trefløyet, like felter. Fiskebeinspanel. Overlys med tre glass pr. dørfelt. Bue i topp.	▶
Vareport 2. etasje	To-fløyet vareport 2. etasje. To løpekatter. Eldre av tre, nyere av I-profil stål.	▶

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasader Gartnerbygning (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Tak	Nyere glasert rødbrun pannestein m/tilsvarende mønestein. Vindski av tre ved gavler. Tre takvindu av relativ ny dato. To skorsteiner av tegl. Kvadratisk til boligdelen, rektangulær til driftsdelen (trolig i samband med kokerom for utstillingsdyr).	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Detaljer fasade	Faset stein i alle kanter, foruten vinduspost og topp/bunn av bygningshjørner. Murverksbue i alle åpninger, med hel og halv stein i to rader. Enkle smyg og vindusposter av skrå teglstein. Detaljer i teglet skjult av puss på sørgavl.	
Port interiør / dør inn til frølager	Inne i huset står en trefløyet port med utforming i slekt med dører i utstillingsareal fra 1865. Denne kan være omplassert fra muséets hovedbygning. 	

Fasader Gartnerbygning tilbygg

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Sokkel	Murt sokkel, to forskjellige bygningstiltak	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttervegg konstruksjon	Reisverk av trestolper, to generasjoner. Eldre reisverk supplert med lekter for kledning. Nyere reisverk i nordre del.	
Yttervegg utvendig overflate	Dobbelfalset liggende trebord på alle tre vegger. Nyere tiltak. Ingen spor av originalkledning på yttervegg.	
Gesims	Kort utkraging ved langvegg. Ingen utkraging ved gavl. Vindski av trebord.	
Yttervegg innvendige overflater	Råbygg. Kun konstruksjon og innside kledning. Usiolert.	
Vinduer originale	Ingen vinduer	
Ytterdører	To-fløyet (halvannen), sidehengslset slagdør.	
Tak	Samme takstein som hovedtak. Slakkere vinkel.	
Detaljer fasade	Enkel utforming. Lite overdekket utstikk over inngangsdør.	

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Veksthus fasader

SÅRBARHET

Fasade mot Muséhagen. Foto: EIA

Plantehusets nordgavl. Foto: EIA

Plantehuset var opprinnelig et svært flott og påkostet veksthus. Husets storhet og prakt er redusert gjennom ombygginger i årenes løp. Men bygningen har det opprinnelige fotavtrykket intakt. I tillegg kommer et tilbygg mot vest fra 1936.

I dag er opplevelsesverdien av plantehuset størst inne i huset. Der, under palmene, har ikke stemningen endret seg nevneverdig på hundre år. Når den planlagte renoveringen er foretatt, og huset har fått tilbake mer av sin opprinnelige ytre form, vil opplevelsesverdien øke også utenfra. Med utgangspunkt i den opprinnelige hovedformen, vil UiB dyrke idéen og minnet om det originale veksthuset.

Fasade mot Villaveien. Foto: EIA

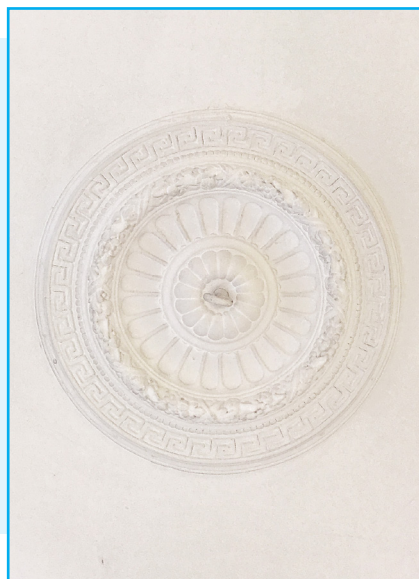

Plantehusets sørgavl. Foto: EIA

5.5 Kulturminneverdi interiør

Gartnerbygning interiør

SÅRBARHET

Leiligheten i gartnerbygningen har sin opprinnelige rominndeling og mange originale bygningsdeler intakt. Her er gipsrosetter, fyllingsdører og opprinnelig trapp. Foto: EIA

Nordre del av gartnerbygningen er arbeidsrom, søndre del var opprinnelig bolig med egen inngang til to rom og kjøkken nede og to-tre rom i andre etasje. Boligdelen er i dag kontor og spiserom for de ansatte i Musé-hagen. Opprinnelig romdeling er intakt og mange originale bygningsdeler er bevart i leiligheten. Her er dobbel fyllingsdør fra gangen til ene stuen, de fleste andre opprinnelige fyllingsdørene er bevart i begge etasjer. Begge stuenene i første etasje har gipsrosetter i tak og brede taklister. Trappen er

den originale. Fra gangen i andre etasje fører en dør inn til gartnerens verksted. Bak verkstedet er det i nyere tid innredet garderobes, toalettet er pusset opp. En trapp fører forbi en mesanin og ned til arbeidshusets første etasje. Her står en tredelt fyllingsdør som kan være gjenbrukt fra muséet. Det tidligere kokerommet til preparantene og et tilstøtende rom er ominnredet og brukes av dagens gartnere.

Den nordre enden av huset er verksted og lagerrom. Trappen og mesaninen til venstre er de opprinnelige. Der fryseboksen til preparantene stod, (bildet i midten) er det nå arbeidsrom for gartnerne. Foto: EIA

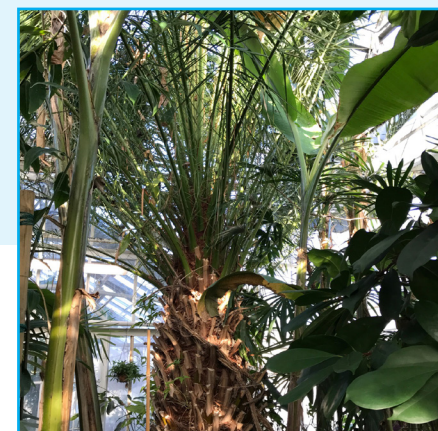

Verkstedet i andre etasje. Foto: EIA

5.5 Kulturminneverdi interiør

Veksthus interiør

SÅRBARHET

Noen originale bygningsdeler finnes fremdeles i veksthuset som er bygget om ved flere anledninger. Foto: EIA

Veksthuset har vært gjennom mange ombygginger og lite er tilbake av det opprinnelige interiøret. Allikevel er opplevelsesverdien stor når man trer inn i veksthuset slik det står i dag. En fortettet unik opplevelse av eksotiske planter i sitt rette klima. Gulvflisene i sør- og midtbygg og gulvristene i sør er originale. Her finnes rester av opprinnelige, til dels dekorerte konstruksjoner i støpejern, og noe original murbrystning.

Dørene inn til de to sidefløyene er av eldre dato, det er også benken i palmehuset der daddelpalmen strekker seg ti meter til vers. Veksthusets nordre del ble totalrenovert i 2005 med nye steinmurer for sukkulentene og nye glassmontre for kjøttetende planter. Taket i palmehuset ble hevet i 1959. Før det ble hele huset renovert i 1955. En minnetavle forteller at veksthuset var en gave fra konsul Conrad Mohr i år 1900.

Veksthusets søndre fløy har originale fliser og gulvrister. Dørene inn til palmehuset i midten er av eldre dato. Foto: EIA

6 SKJEMA: VØL OG VERN

Vernerapport for enkle tiltak i bygg. Skjema vøl og vern. UIB			
Dato:			
Formål med tiltaket:			
Byggnavn:	Etg.:	Romnr.:	
Adresse:	Objektnr. i LVP:	Kompleks:	
Bakgrunn for tiltak:			
Tegning		Tegning	
Bilde		Bilde	
Bilde		Bilde	

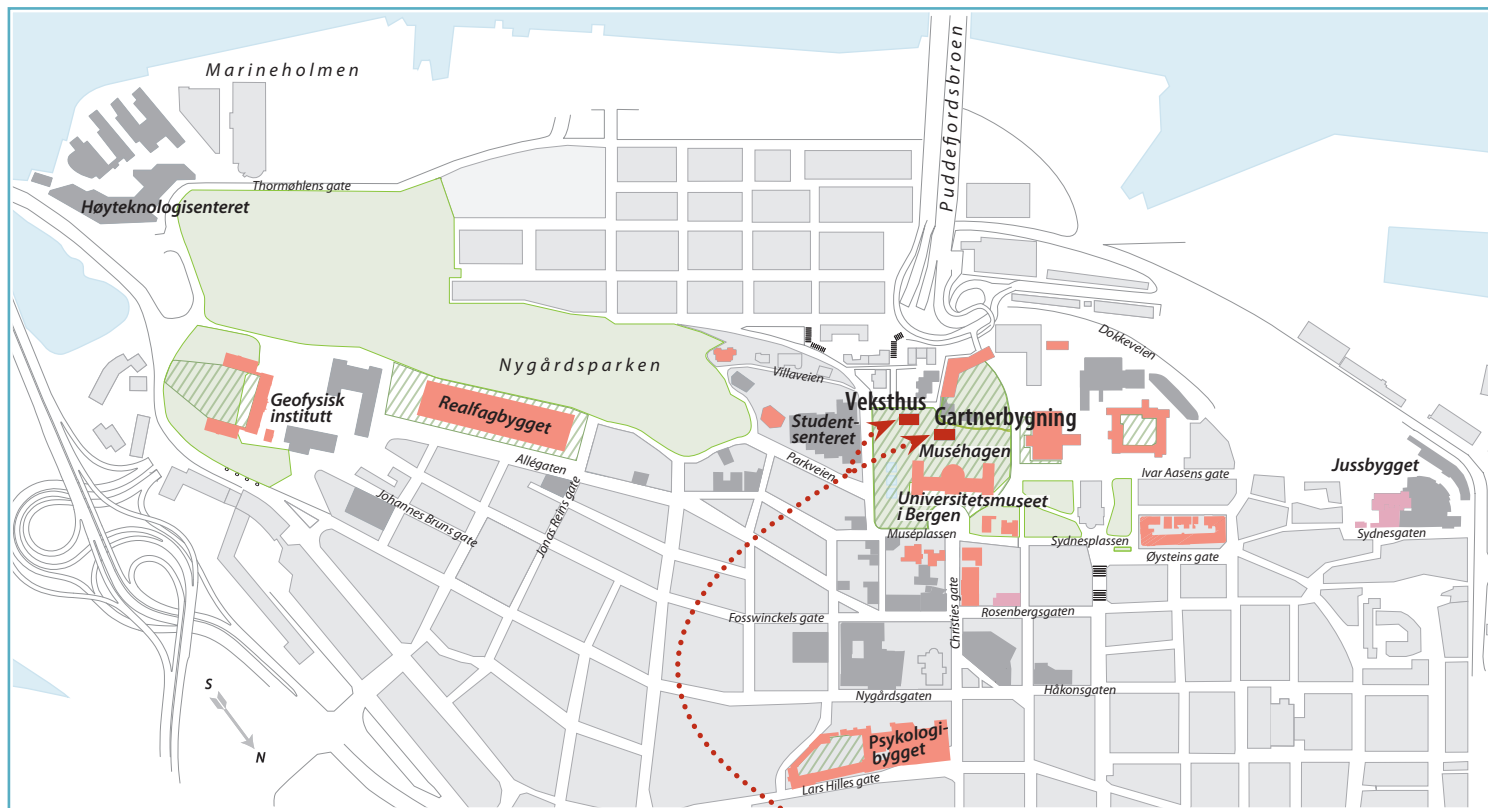
Side 1

Vernerapport for enkle tiltak i bygg. Skjema vøl og vern. UIB
Vernehensyn:
Eksisterende forhold:
Planlagt løsning med fokus på endring:
Antikvarisk vurdering (fylles ut av kulturminneansvarlig):

Side 2

← Dette er skjemaet du bruker ved tiltak og endring. Se kap. 4.3: Hvem gjør hva.

7 KART

- = Gartnerbygning Veksthus, MP 3
- = Fredet UiB bygg
- = Verneklasse 2 UiB bygg
- = Fredet UiB hage
- = Andre UiB bygg

Gartnerbygning, Veksthus – Muséplassen 3

8 KILDER

- b+b arkitekter (2016): *Kartlegging av originale bygningsdeler i plantehuset*
- Holmboe, Jens (1913): *Bergens Museums Plantehus. En fører for besøkende*
- Salvesen, Per Harald (2016): *Endringshistorikk for Plantehuset/ Veksthuset i Muséhagen*
- Salvesen, Per Harald (red) (2015): *Muséhagen i Bergen – Levende botanikk i over hundre år*

LVP, Forskrift om fredning av Statens kulturhistoriske eiendommer, kapittel 9, Fredede eiendommer i landsverneplan for Kunnskapsdepartementet. Vedlegg 19

LINK TIL LYDIA, BYGG OG DRIFTSINFORMASJON MED TEGNINGER OG FOTO:

[//skuld.uib.no/Prog/Lydia/Lydia/UiB/DOKUMENT/100 Struktur maler/Mappestruktur og forside/Forside/308/Bygg og driftsinformasjon 2016.htm](http://skuld.uib.no/Prog/Lydia/Lydia/UiB/DOKUMENT/100%20Struktur%20maler/Mappestruktur%20og%20forside/Forside/308/Bygg%20og%20driftsinformasjon%202016.htm)

UTGIVER UNIVERSITETET i BERGEN ved Eiendomsavdelingen (EIA)
TEKST / FAKTA Eva Røyrane EIA UiB / Åse Tveitnes EIA UiB / Bjørgvin Gunnarson b+b arkitekter
REDAKTØR Åse Tveitnes EIA UiB
WEBANSVARLIG Svein Bjarne Langvad EIA UiB
GRAFISK DESIGN UiB / Bente Ljones STAUT DESIGN
FOTO / ELEMENT UiB / Thomas Vindal Christensen EIA UiB / arkiv / Colourbox
TRYKK BODONI Miljømerket trykksak 2041 0699
BERGEN 2018

ISBN

978-82-93674-05-4 Gartnerbygning / Veksthus – Muséplassen 3 Bygg 10251 / 10252 Kompleks 3377 Forvaltningsplan UiB 2018 (digital)

